

Merde muhtaç olmak neden makbul değildir?

Recep Albayrak: “Namerde değil merde dahi muhtaç etme ne demektir? Yardımlaşma sevap değil midir?”

MUHTAÇ OLMAK GÜZEL DEĞİLDİR

Hiç şüphesiz muhtaç olmak ayrı, yardım etmek ayrı fiillerdir. Bir kelâm-ı kibar olan “Namerde değil, merde dahi muhtaç etme” ifadesi, yardımlaşmaktan değil, muhtaç olmaktan kaçınmayı ifade ediyor.

“Veren el” olmak kaydıyla yardımlaşmak güzeldir. Fakat yardımlaşmakta “alan el” tarafında olmak, bilhassa kendi hesabına olsa, hem insanlar nezdinde, hem Allah nezdinde makbul değildir.

Çünkü ‘veren el’ olmak insanı Samed, Vehhab, Kerim, Cevad, Muhsin, Mükrim gibi Esmâ-i Hüsnâya yaklaştırıyor. Oysa ‘alan el’ olmanın insanı ulaştırdığı herhangi bir esma yoktur.

Öte yandan Bediüzzaman’ın ifadesiyle, tevekkül, kanaat ve iktisat öyle bir hazine ve bir servettir ki, insanlardan bir şey istemek ve almak o tükenmez hazine ve defineleri kapatır.¹

VERİCİ OLMAK MAKBULDÜR

Bu yüzden Allah katında alıcı olmak makbul değil, verici olmak makbuldür.

Bu yüzden alıcı olmak yüz kızartıyor; verici olmak ise bilâkis onur veriyor.

Bu yüzden Peygamber Efendimiz (asm) “Veren el, alan elden üstündür.” buyurmuştur.

Bu yüzden Sahabe-i Kiram “alan el” olmaktan kaçınmak için, atın üzerindeyken kırbacı yere düşse, inip kendileri alırlar, yerde yürüyene “şu kırbacı aliver” demezlerdi.

Bu yüzden Allah katında makbul olan muhtaç olmamaktır, istiğnadır, gözü ve gönlü

tok olmaktır, kanaattir, müstağni olmaktır. Ki, Bediüzzaman Hazretleri bu sıfatların şükrün mikyası ve ölçüsü olduğunu ifade ediyor.

Buna mukabil aç olmak, gözü doymamak, hırs etmek, kanaatsizlik etmek, insanlara el açmak, insana kendini acındırmak, fakru halini insana arz etmek gibi davranışlar ise Allah'ın hoşlanmadığı davranışlardır. Ki, Bediüzzaman'ın ifadesiyle bu davranışlar şükürsüzlüğün mizanıdır.

Nitekim Bediüzzaman diyor ki: “Şükrün mikyası kanaattir ve iktisattır ve rızadır ve memnuniyettir. Şükürsüzlüğün mizanı hıstır ve israftır, hürmetsizliktir, haram-helâl demeyip rast geleni yemektir.”²

DARLIKTA ALMAYI EMREDEN ÂYET YOKTUR

Bu yüzden bollukta ve darlıkta vermeyi Cenâb-ı Allah emrediyor.³ Ama darlıkta almayı emreden değil, teşvik eden dahi bir âyet yoktur. Bilâkis İlâhî tavsiye, almaktan kaçınmakla ilgili vardır:

Nitekim Peygamber Efendimiz (asm) buyurmuştur ki: “Dilenmekten kaçınan kimseyi Allah iffetli ve gönlü tok kılar. Gönlü tok olanı Allah başkasına muhtaç etmez.”⁴

Keza bir hadis de şöyledir: “(Hakikî) fakir, kapı kapı dolaşırken verilen bir iki lokmanın veya bir iki hurmanın geri çevirdiği kimse değildir. Fakat gerçek fakir, ihtiyacını giderecek bir şey bulamayan ve halini anlayıp kendisine tasaddukta bulunacak biri çıkmayan, (buna rağmen) kalkıp halktan birşey istemeyen kimsedir.”⁵

Keza Resulullah Efendimiz (asm) buyurdu ki: “Sizden kim dilenmeye devam ederse, yüzünde bir parça et kalmamış halde Allah'a kavuşur.”⁶

Bu yüzden yardımlaşmak güzeldir, sevaptır. Ama muhtaç olmak güzel değildir.

Muhtaç olan için yardım almaya ruhsat vardır, kanaat etmeye emir vardır.

Ama muhtaç olan kimseye yardım etmeye emir vardır, ilgisiz kalmaktan ise nehiy vardır.

Nitekim Peygamber Efendimiz (asm) “Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir.” buyurmuştur.

Dipnotlar:

1- Bediüzzaman, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 28.

2- Bediüzzaman, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 612.

3- Al-i İmran Sûresi: 134.

4- R. Salihin, 294.

5- Buhârî, Zekât, 53, Tefsir, Bakara 48; Müslim, Zekât 102, (1039); Muvatta, Sıfatu'n-Nebiyy 7, (2, 923); Ebu Davud, Zekât 23, (1631, 1632); Nesaî, Zekât 76, (5, 85).]

6- Buhârî, Zekât 52; Müslim, Zekât 103, (1040); Nesâî, Zekât 83, (5, 94).